

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Управління туризму та курортів Закарпатської ОДА
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці
Луцький національний технічний університет
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького
Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього

II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція

***«СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕРВІСНОЇ ЕКОНОМІКИ:
ТУРИЗМ, РЕКРЕАЦІЯ ТА КОМЕРЦІЙНІ ПОСЛУГИ»***

29-30 вересня 2023 року

Україна, Мукачево

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Управління туризму та курортів Закарпатської ОДА
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці
Луцький національний технічний університет
Черкаський національний університет ім. Б.Хмельницького
Інститут регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього**

**СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕРВІСНОЇ ЕКОНОМІКИ: ТУРИЗМ,
РЕКРЕАЦІЯ ТА КОМЕРЦІЙНІ ПОСЛУГИ**

**MODERN TRANSFORMATIONS OF THE SERVICE ECONOMY: TOURISM,
RECREATION AND COMMERCIAL SERVICES**

Збірник тез доповідей
II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
29-30 вересня 2023 року

**Україна, Мукачево
2023**

УДК 338.486.1.02-044.922:[338.48-53:338.48-6](043.2)
С91

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 8 від 20 жовтня 2023 р.)*

С91

Сучасні трансформації сервісної економіки: туризм, рекреація та комерційні послуги: збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Мукачєво, 29-30 вересня 2023 р.) / ред. кол.: Т. Д. Щербан (гол. ред.) та ін. Мукачєво: МДУ, 2023. 91 с.

***Відповідальний за випуск:** Надія ГОБЛИК-МАРКОВИЧ – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.*

***Технічний редактор:** Надія КАМПОВ – старший викладач кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.*

Редакційна колегія: Щербан Т.Д. – д. психол.н., професор (*голова*); Гоблик В.В. – д.е.н., професор; Маслиган О.О. – д.е.н., професор; Гоблик-Маркович Н.М. – к.е.н., доц.; Папп В.В.– д.е.н., професор; Медвідь Л.І. – к.е.н., доц.; Кампов Н.С. – ст. викладач.

У збірнику тез за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, що проводилася кафедрою менеджменту, управління економічними процесами та туризму Мукачівського державного університету, висвітлюються погляди науковців, аспірантів, слухачів магістратури, представників підприємницьких структур на актуальні проблеми сучасної трансформації сервісної економіки. Тематика конференції охоплює наукові, освітні та практичні погляди на пошук інноваційних ідей трансформації туризму, рекреації та інших послуг у постіндустріальній економіці; визначення стратегічних пріоритетів розвитку на регіональному та міжнародному рівнях.

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імен, статистичних матеріалів та інших відомостей.

УДК 338.486.1.02-044.922:[338.48-53:338.48-6](043.2)

Матеріали конференції доступні для перегляду на офіційному сайті університету за адресою <https://msu.edu.ua/konferenciji-seminari>

© Мукачівський державний університет, 2023

© Кафедра менеджменту, управління економічними процесами та туризму,
2023

Василь ЧМИГА ОСНОВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ РОБОЧОЇ СИЛИ В ТУРИЗМІ	70
Світлана МИКУЛАНИНЕЦЬ, Богдан ЖИЛЮК АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ЯК КОМПЛЕКСНА СИСТЕМА ЗАПОБІГАННЯ КРИЗОВИМ СИТУАЦІЯМ	71
Надія ГОБЛИК-МАРКОВИЧ, Олександр ВІТВИЦЬКИЙ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ТУРИЗМУ ТА ГОСТИННОСТІ	73
Тетяна ІЛЬТЮ РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРІ РЕКРЕАЦІЇ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	75
Павло БУШУЄВ НАПРЯМКИ АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ХІНТЕРЛАНДІВ КЛАСТЕРІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ ТА РЕКРЕАЦІЇ	77
Отокар КАСИНЕЦЬ ОРГАНІЗАЦІЯ КРАЄЗНАВЧИХ ЕКСКУРСІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ФАХІВЦЯ З ТУРИЗМУ	79
Надія КАМПОВ, Отокар КАСИНЕЦЬ, ЕТИЧНІ НОРМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МУЗЕЇВ	80
Олена МАСЛИГАН, Вадим АНТОЛИК, Ганна АНТОЛИК, ПРОПОЗИЦІЇ З АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНИХ КЛАСТЕРІВ	82
Ксенія ХАУСТОВА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ	84
Олександр ДІДОВИЧ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНА СФЕРА ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	86
СЕКЦІЯ Психолого-педагогічні аспекти підготовки фахівців у сфері послуг	
Kateryna DZHUNKOVSKA, FORMATION OF SOFT SKILLS OF A SPECIALIST IN THE SERVICE SECTOR	89
Оксана ФЕЄР, Світлана МИКУЛАНИНЕЦЬ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ	90
Оксана ФЕЄР ПСИХОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ СФЕРИ ТУРИЗМУ	91

Отокар КАСИНЕЦЬ
ст. викладач кафедри менеджменту,
управління економічними процесами та туризму
Мукачівський державний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ КРАСЗНАВЧИХ ЕКСКУРСІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ФАХІВЦЯ З ТУРИЗМУ

Сучасна екскурсія є цілеспрямованим ознайомленням екскурсантів із пам'ятками історії, культури, природи, місцями історичних подій, предметами, процесами тощо під керівництвом екскурсовода. Саме тому при підготовці екскурсії потрібно чітко уявляти, що екскурсанти будуть бачити, чути, відчувати та до яких висновків вони можуть прийти. Кожна екскурсія повинна також мати свою чітко визначену тему, яка стане предметом показу та розповіді. Визначення теми складас короткий, концентрований виклад основного змісту екскурсії. Тема є тим стержнем, що поєднує всі об'єкти екскурсії в єдине ціле.

На другому етапі підготовки екскурсії необхідно підібрати і вивчити різноманітні джерела (музейні, літературні, статистичні, архівні тощо), покликані визначити наблизений об'єм фактичного матеріалу, необхідного для створення індивідуального та контрольного текстів екскурсії.

Залежно від найбільш правильної для даної екскурсії послідовності огляду об'єктів, теми екскурсії будується маршрут огляду, пам'ятаючи про те, що основне завдання маршруту – сприяти найповнішому розкриттю теми.

На наступних етапах готуються контрольний та індивідуальний тексти, складаються методичні розробки. Основними завданнями контрольного тексту є: забезпечення ідейної спрямованості екскурсії, викладення певної точки зору на процеси, явища, події, факти, яким присвячена екскурсія. Цитати, цифри та приклади контрольного тексту обов'язково супроводжуються індивідуальним текстом, який становить підготовлену для екскурсії розповідь. Побудова всіх індивідуальних текстів майже однакова (вступна розповідь, основна частина, висновок). Крім того, для екскурсії готуються наочні матеріали (формування портфелю екскурсовода), які повинні відновити відсутні зорові ланки під час показу: карти, схеми, малюнки, зразки сировини і продукції підприємств, гербарії і колекції тощо.

Сформувавши контрольний текст можна приступити до складання методичної розробки, яка визначає проведення екскурсії, кращу організацію демонстрування експонатів, використання методичних прийомів для того, щоб екскурсія була проведена успішно й ефективно.

Методика проведення екскурсій охоплює цілий ряд важливих питань, серед яких головним є вміння правильно відібрати прийоми і способи показу на екскурсії, критично і вимогливо оцінити, ретельно апробувати на практиці. Основним завданням екскурсовода є не тільки просто показати та розказати, передати свої знання екскурсантам, а й правильно організувати пізнавальну діяльність екскурсантів, їх самостійну роботу під час екскурсії.

Основними методичними прийомами екскурсійного показу є: попередній огляд (створює можливість сумістити вже існуюче індивідуальне уявлення екскурсанта про конкретний експонат з тим, що в даний момент він бачить перед собою); зоровий аналіз (дослідження шляхом уявного розчленування об'єкта спостереження на складові частини з наступною їх характеристикою); зорова реконструкція (відновлення початкового вигляду предмета, об'єкта за речовими залишками або описами); зорове порівняння (побудоване на порівнянні різних явищ, предметів, об'єктів або зіставленні

різних ознак, елементів одного предмета, об'єкта); прийоми зорового монтажу, локалізації подій тощо.

Методику проведення будь-якої екскурсії фахівець туристичного супроводу (екскурсовод) буде на використанні ряду прийомів розповіді, наприклад, екскурсійна довідка (подаються основні дані про експонат, об'єкт); характеристика експоната (передбачає детальніший виклад фактичного матеріалу); прийом пояснення (передбачає не тільки виклад фактичного матеріалу про події, явища, а й пояснення, чому вони виникли); прийом літературного монтажу (становить композицію з уривків різних літературних творів, документів, спогадів, що розкривають окремі питання екскурсії); прийоми репортажу, коментування, цитування тощо.

Крім методичних прийомів показу і розповіді, на екскурсії використовуються інші прийоми, які допомагають краще засвоїти зміст матеріалу (наприклад, зустріч екскурсантів з учасником тих чи інших подій, що надасть екскурсії більш документального і доказового характеру).

Таким чином, екскурсовод під час екскурсії повинен: допомогти екскурсантам побачити, почути і відчувати все те, що має відношення до теми екскурсії; сприяти екскурсантам у набутті практичних навичок бачити і розуміти («читати») музейні експонати; акцентувати стійку увагу до теми, її показу і розповіді протягом усієї екскурсії.

Організація екскурсій у шкільному музеї значною мірою підсумовує працю тих, хто створював музей. Тому підготовка екскурсії і її проведення потребують від екскурсоводів серйозного ставлення, мобілізації багатьох знань, умінь, навичок, творчого піднесення. Підготовка учнів (студентів)-екскурсоводів заслуговує особливої уваги. Як правило, найкращими екскурсоводами стають ті краєзнавці, які беруть активну участь у комплектуванні фондів і побудові експозиції.

Різнобічне вивчення рідного краю в процесі підготовки майбутніх фахівців з туризму (навчальні практики «Вступ до фаху», з активного туризму, краєзнавчо-туристичної; навчальні дисципліни «Організація екскурсійної діяльності», «Організація анімаційної діяльності», «Туристичне краєзнавство»; пішохідні та навчальні виїзні автобусні екскурсії майже по всій території Закарпаття; походи) сприяє дослідженню, науковому обґрунтуванню, розробленню різноманітних форм передання наступним поколінням знань про минуле і сучасне людського суспільства й довкілля України, Закарпатської області зокрема.

Краєзнавчі екскурсії сприяють не тільки підвищенню результативності навчання й виховання за допомогою яскравих прикладів із навколишнього середовища, але й утвердженню патріотизму, духовності, національної свідомості, любові до рідної країни; поваги до людини та її праці, оздоровленню, підвищенню рівня фізичної підготовленості здобувачів вищої освіти; розвивають вміння поповнювати зібраними під час походів і екскурсій матеріалами краєзнавчі музеї чи куточки, створювати нові; стеження за екологічним станом довкілля тощо.

Надія КАМПОВ, Отокар КАСИНЕЦЬ,
старші викладачі
кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму
Мукачівський державний університет

ЕТИЧНІ НОРМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МУЗЕІВ

В сучасних умовах пам'яткоохоронна та музейна діяльність активно комерціалізується, включаються в систему туризму та рекреації. Як і всі види

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>